

نوروز در آیین بهائی

کریستوفر باک

درآمد: نوروز نه تنها عید صیام و آغاز سال نو بهائی بلکه نماد تجدید حیات معنوی و یگانگی نوع بشر است که بهائیان سراسر جهان، هم‌زمان آن را جشن می‌گیرند.^۱

عید نوروز یکی از اعیاد پنج‌گانه‌ی بهائی و یکی از نه روز مقدسی است که کار در آن بر بهائیان حرام است. سازمان ملل ۲۱ مارچ ۲۰۱۰ را نخستین "روز بین‌المللی نوروز" نامید؛ نوروز عید بهاری باستانی ایرانی (و اولین روز سال نو زرتشتی) است که پیشینه‌اش به بیش از ۳۰۰۰ سال قبل می‌رسد و امروز بیش از ۳۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان آن را جشن می‌گیرند. به نظر مری بویس، "معقول است که بگوییم نوروز را، که مقدس‌ترین روز ایام مقدس زرتشتی و از نظر آموزه‌ای بسیار مهم است، خود زرتشت بنانهاد" (بویس، دانشنامه‌ی ایرانیکا). نوروز می‌تواند عرفی یا مقدس باشد. برای بهائیان، نوروز، مقدس و نمادی از تجدید حیات روحانی است.

نوروز، نخستین روز سال نو بهائی، هم‌زمان است با اعتدال ربیعی در نیم‌کره‌ی شمالی که معمولاً در ۲۱ مارچ رخ می‌دهد. با وجود این، چون به حکم بهاء‌الله (۱۸۹۲-۱۸۱۷)، پیامبر و بنیانگذار آیین بهائی) این عید را باید در روز ورود خورشید به برج حمل - یعنی، آغاز اعتدال ربیعی - جشن گرفت، نوروز ممکن است با ۱۹، ۲۰، ۲۱ یا ۲۲ مارچ مقارن شود، بسته به زمان دقیق اعتدال ربیعی (حتی اگر این امر تنها یک دقیقه پیش از غروب آفتاب رخ دهد). برای تعیین زمان دقیق باید نقطه‌ی خاصی از زمین را مشخص کرد تا به عنوان معیار تعیین نجومی اعتدال ربیعی به کار رود - بیت‌العدل اعظم (شورای بین‌المللی اداره‌کننده‌ی جامعه‌ی بهائی) در آینده این نقطه را مشخص خواهد کرد.^۲ از آنجا که نوروز در نخستین روز ماه بهائی رخ می‌دهد، در آن روز باید علاوه بر جشن نوروز، "ضیافت نوزده‌روزه" را هم به طور جداگانه برگزار کرد.

^۱ آنچه می‌خوانید، برگردان اثر زیر است:

Christopher Buck (2011) 'Festival of Naw-Ruz (March 21)', in J. Gordon Melton et al (2011) *Religious Celebrations*, Santa Barbara, CA: ABC-CLIO, pp. 620-623.

کریستوفر باک فارغ‌التحصیل دوره‌های دکترای مطالعه‌ی ادیان (دانشگاه تورنتو) و حقوق (دانشکده‌ی حقوق تامس ام. کولی) است. از او ۵ کتاب و بیش از ۱۰۰ مقاله‌ی پژوهشی منتشر شده است.

^۲ بیت‌العدل اعظم در پیام ۱۰ ژوئیه‌ی ۲۰۱۴ به بهائیان سراسر جهان اعلام کرد که از این پس تهران، زادگاه بهاء‌الله، معیار تعیین نجومی اعتدال ربیعی یا نوروز در نیم‌کره‌ی شمالی خواهد بود. م

جوامع بهائی با برگزاری جلساتی نوروز را جشن می‌گیرند؛ در این جلسات بهائیان دعا می‌خوانند و با سرور و شادمانی با یکدیگر معاشرت می‌کنند. "نوروز سال نو ما، و جشن مهمان‌نوازی و شادمانی است" (شوقی افندی، رهنمودهایی از حضرت ولی امرالله، ص ۳۰). بهائیان ایرانی تبار بعضی از سنت‌های این جشن باستانی را به جا می‌آورند اما این رسوم فرهنگی را با جنبه‌ی دینی نوروز درهم نمی‌آمیزند. برای افزایش شادی، رویدادهای مهم را اغلب در نوروز برگزار می‌کنند که زمان مناسبی برای اعلان اخبار مهم است.

باب (۱۸۵۰-۱۸۱۹، بنیانگذار آیین بابی و مُبَشِّر بهاءالله) تقویم جدیدی به نام "بدیع" آفرید- این تقویم شمسی ۱۹ ماه ۱۹ روزه، و چهار روز (در سال‌های کبیسه، پنج روز) خارج از تقویم [موسوم به "ایام هاء"] دارد. نوروز تنها عید دینی‌ای بود که باب بنانهاد. نخستین روز سال نو (یعنی، روز "بهاء") نوروز (۲۱ مارچ) است که باب آن را به افتخار "مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ" از دیگر روزها متمایز کرد. باب مبشر ظهور "مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ" بود و اکثر پیروانش به بهاءالله به عنوان "مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ" ایمان آوردند. باب چنین می‌نویسد:

"آن را خداوند شهر بهاء نامیده به معنی آن که بهاء کل شهور در آن شهر است و اون را مخصوص گردانیده به مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ" (بیان فارسی، باب ۳، واحد ۵).

چون نوروز به مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ اختصاص داشت، به شدت نمادین و نشانه‌ی موعودی بود که رسالت باب آماده کردن جهان برای ظهورش بود (یعنی همان بهاءالله که بعداً اکثر بابی‌ها به او ایمان آوردند). باب نوروز را یوم الله می‌خواند و می‌گفت ثواب هر کار خیری که در نوروز انجام شود ۳۶۱ برابر خواهد شد. افزون بر این، او وعده می‌داد که هر کسی که آیه‌ی خاصی را در نوروز ۳۶۱ بار بخواند در سراسر سال از بلا در امان خواهد بود (بیان فارسی، باب ۳، واحد ۵). هدف اصلی احکام باب، که به ندرت در دوران حیات او اجرا شد، مهیا کردن بابی‌ها برای ظهور "مَنْ يُظْهِرُ اللَّهَ" بود، موعودی که می‌توانست احکام باب را تأیید یا نسخ کند. همان طور که نادر سعیدی می‌گوید، "این احکام را نباید تحت‌اللفظی قرائت کرد زیرا کارکردی نمادین و به شدت تقلیبی داشتند" (سعیدی، باب فؤاد، ۳۶۳).

بهاءالله بعضی از احکام مهم باب را با تغییراتی حفظ کرد. برای مثال، نوروز را عید صیام خواند:

"یا قلم الاعلی! قُلْ یا ملاء الانشاء! قد کتَبنا علیکم الصیام ایاماً معدودات و جَعَلنا النیروز عیداً لکم بعد اِکمالها. کذلک أَصْأَت شمس البیان من افق الکتاب من لَدُن مالک المبداء و المآب" (کتاب اقدس، ۲۵).

این حکم بهائی به روزه‌ی نوزده روزه (۲۰-۲ مارچ) اشاره دارد، یعنی دوره‌ی ترکیه و تهذیبی که طی آن بهائیان از طلوع تا غروب خورشید از خوردن و آشامیدن می‌پرهیزند (روزهای بهائی با غروب خورشید شروع می‌شود و پایان می‌یابد). چون صیام یا روزه در غروب‌ی پایان می‌یابد که آغاز نوروز است، جشن نوروز اغلب با صرف شام همراه است.

بر خلاف دیگر تعطیلات بهائی، که به بزرگداشت رویدادهای مهم در تاریخ بهائی اختصاص دارد، اهمیت دینی نوروز بیش از هر چیز ناشی از آن است که نماد تجدید حیات به شمار می‌رود. فارسی، به عنوان یکی از زبان‌های هند و اروپایی، نسبت دوری با انگلیسی دارد. این امر نشان می‌دهد که چرا واژه‌ی "نو" در فارسی به واژه‌ی انگلیسی "نیو" شباهت دارد. نوروز نه تنها پیام‌آور بهار بلکه نماد "ربیع روحانی" است. در زندگی شخصی، عید نوروز زمان نوسازی است. عبدالبهاء (۱۹۲۱-۱۸۴۴)، فرزند و جانشین بهاء‌الله، در بخشی از نامه‌ای به بهائیان آمریکایی به مناسبت نوروز ۱۹۰۶ چنین نوشت:

"حال نوروز است؛ ... بدایت دور حقیقت، دور بدیع، عصر جدید، قرن جدید، زمان جدید و سال جدید است... امیدوارم که این مواهب در وجوه و صفات احبا جلوه نماید و ظاهر شود تا خلق بدیع گردند و حیاتی تازه یابند، و... جهان را جهانی نو کنند تا... شمشیر به شاخه‌ی زیتون بدل گردد؛ نار ضغینه و بغضاء به شعله‌ی محبت‌الله تبدیل شود... جمیع نژادها نژاد واحد گردد؛ و کل سرودهای ملی همچون یک نغمه و آهنگ، هماهنگ شود" (الواح عبدالبهاء عباس، صص ۴۰-۳۸).^۳

بنابراین، این روز مقدس زرتشتی و عید بهاری ایرانی باستانی به یکی از روزهای مقدس بهائی تبدیل شده که هدفش آفرینش جهانی نو است که در آن اصل جهان شمول بهائی وحدت در کثرت، صلح و بهروزی را به ارمغان خواهد آورد. در سال ۱۸۹۰، بهاء‌الله در دیداری تاریخی با ادوارد جی. براون، شرق‌شناس دانشگاه کیمبریج، در سخنانی که بارها نقل شده، این هدف را چنین بیان کرد:

"جمیع ملل عالم در ظل یک آیین متحد گردند و کل بشر همچون برادر مهرپرور شوند؛ رشته‌های محبت و یگانگی میان ابنای بشر استحکام یابد؛ اختلاف‌های مذهبی و نژادی از میان برخیزد- این چه ضرری دارد؟!... آری چنین خواهد شد؛ این نزاع‌های بیهوده و این جنگ‌های خانمان‌سوز زائل خواهد شد و "صلح اعظم" تحقق خواهد یافت" (رساله‌ی شخص سیاح، ص ۴۰).^۴

به نظر بهائیان، این "روز جدید"، نوروز یا اعتدال ربیعی را به تجلیل یگانگی نوع بشر تبدیل کرده است.

برگردان: عرفان ثابتی

۳ این نامه از ترجمه‌ی انگلیسی به فارسی برگردانده شده است. م

۴ این عبارت‌ها از ترجمه‌ی انگلیسی براون به فارسی برگردانده شده است. م

‘Abdu’l-Baha’, *Tablets of Abdul-Baha Abbas*. Chicago: Baha’i Publishing Committee, 1909.

Baha’u’llah, *The Kita’b-i-Aqdas*. Haifa: Baha’i World Centre, 1992.

Boyce, Mary. “Festivals: Zoroastrian.” In *Encyclopædia Iranica*, edited by Ehsan Yarshater. Vol. 9 (1999). Posted at <http://www.iranica.com/articles/festivals-vi-vii-viii>. Accessed July 15, 2010.

Browne, Edward G. *A Traveller’s Narrative*. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1891.

Momen, Moojan. “Festivals, vi. Bahai.” In *Encyclopædia Iranica*, edited by Ehsan Yarshater. Vol. 9 (1999). Posted at <http://www.iranica.com/articles/festivals-vi-vii-viii>. Accessed July 15, 2010.

Saiedi, Nader. *Gate of the Heart: Understanding the Writings of the Ba’b*. Ottawa and Waterloo, Ontario, Canada: Association for Baha’i Studies/Wilfrid Laurier University Press, 2008.

Shoghi Effendi. *Directives from the Guardian*. New Delhi: Baha’i Publishing Trust, 1973.

Walbridge, John. “Naw-Ru’z: The Baha’i New Year.” In *Sacred Acts, Sacred Space, Sacred Time*, 213–16. Oxford: George Ronald, 1996.